למה שמנו חכמים אדרבה למה שמנו חכמים אין להם עור ואמר אביי הכי קאמר אין עור חלוק מבשר אלא למה שלא מנו חכמים אמר ליה רבא הא למה שמנו חכמים קאמר אלא אמר רבא הכי קאמר אין עור מטמא כבשר אלא למה שמנו חכמים מכלל דרבי יוחנן בן נורי הנך נמי דלא מנו חכמים מטמאין והא קתני ר' יוחנן בן נורי אומר ח' שרצים יש להן עורות ולא מטמאין (א) [אמר רב] אדא בר מתנה תריץ הכי וחכמים אומרים לענין טומאה אין עור למה שמנו חכמים ואכתי לענין שבת לא פליגי והתניא הצד אחד מח' שרצים האמורים בתורה החובל בהן חייב בשרצים שיש להן עורות ואיזו היא חבורה שאינה חוזרת נצרר הדם אע"פ שלא יצא רבי יוחנן בן נורי אומר ח' שרצים יש להן עורות אמר רב אשי מאן ת"ק רבי יהודה דאזיל בתר גישתא דתנן ר' יהודה אומר הלטאה כחולדה אבל רבנן דפליגי עליה דרבי יוחנן לענין טומאה לענין שבת מודו ליה אי הכי האי דברי רבי יוחנן בן נורי דברי רבי יוחנן ומחלוקתו מיבעי ליה תני דברי רבי יוחנן בן נורי ומחלוקתו בעא מיניה לוי מרבי מנין לחבורה שאינה חוזרת דכתיב היהפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו אילימא דקאי ריקמי ריקמי האי ונמר חברבורותיו נמר גווניו מבעי ליה אלא ככושי מה עורו דכושי אינה חוזרת אף חבורה אינה חוזרת: ושאר שקצים כו': הא הורגן חייב מאן תנא א"ר ירמיה ר"א היא דתניא ר"א אומר ההורג כינה בשבת כהורג גמל בשבת מתקיף לה רב יוסף עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא בכינה דאינה פרה ורבה אבל שאר שקצים ורמשים דפרין ורבין לא פליגי ושניהם לא למדוה אלא מאילים רבי אליעזר סבר כאילים מה אילים שיש בהן נטילת נשמה אף כל שיש בו נטילת נשמה ורבנן סברי כאילים מה אילים דפרין ורבין אף כל דפרה ורבה א"ל אביי וכינה אין פרה ורבה והאמר מר יושב הקב"ה וזן מקרני ראמים ועד ביצי כינים מינא הוא דמיקרי ביצי כינים והתניא טפויי וביצי כינים מינא הוא דמיקרי ביצי כינים והרי פרעוש דפרה ורבה ותניא הצד פרעוש בשבת רבי אליעזר מחייב ורבי יהושע פוטר אמר רב אשי צידה אהריגה קרמית עד כאן לא פליגי רבי אליעזר ור' יהושע אלא דמר סבר דבר שאין במינו ניצוד חייב ומר סבר פטור אבל לענין הריגה אפילו רבי יהושע מודה: הצדן לצורך חייב וכו': מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ר' שמעון היא דאמר מלאכה שאין צריכה לגופה פטור עליה איכא דמתני לה אהא המפיס מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב אם להוציא ממנה לחה פטור מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ר' שמעון היא דאמר מלאכה שאין צריכה לגופה פטור עליה ואיכא דמתני לה אהא הצד נחש בשבת אם מתעסק בו שלא ישכנו פטור אם לרפואה חייב מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב רבי שמעון היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה אמר שמואל השולה דג מן הים כיון שיבש בו כסלע חייב א"ר יוסי בר אבין ובין סנפיריו אמר רב אשי לא תימא יבש ממש אלא אפילו דעבד רירי אמר מר בר המדורי אמר שמואל הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב מאי טעמא אמר רבא בר המדורי אסברא לי לאו אמר רב ששת האי מאן דתלש כשותא מהיזמי והיגי מיחייב משום עוקר דבר מגידולו הכא נמי מיחייב משום עוקר דבר מגידולו אמר אביי האי מאן דתלש

פיטרא

למה שמנו חכמים. בשחיטת חולין אלו שעורותיהן כבשרן והא ודאי משמעתא היא אדרבה למה שמנו חכמים אין להם עור דהא עורותיהן כבשרן קאמרי: **ואמר אביי הכי קאמר אין עור חלוק מבשר.** אלא לאותן ד' שלא מנו חכמים חולד ועכבר וצב ותנשמת אבל האנקה הכח והלטאה והחומט אין עורן חלוק מבשרן ולא הוי חבורה ומ"מ קשיא לרב: **א"ל רבא והא למה שמנו קאמר.** ולא טעי תנא בין מנו ללא מנו: **אין עור מטמא כבשר כו'.** והכי קאמרי ליה דקאמרת לענין שבת יש להן עור אבל לענין טומאה עורותיהן כבשרן דאיתרבו מהטמאים אין עור מטמא כבשר אלא לאותן ארבעה שמנו: **מכלל דרבי יוחנן כו'.** בתמיה. והא קתני התם גבי טומאה דכל ח' שרצים לרבי יוחנן בן נורי יש להן עורות: **פריך הכי.** שמי מברייתא אלא ותני אין עור למה שמנו חכמים. ומיהו לרב לא תקשי דהכי קאמרי ליה לענין שבת מודינא לך דהחובל בהן חייב אבל לענין טומאה פליגא דאין עור לאותן ד' שמנו: **בשרצים שיש להן עורות.** לאותן ד' שלא מנו: **נצרר הדם.** נאסף ונקשר במקום אחד שוב אינו חוזר ונבלע: **מאן ת"ק.** דהך מתניתא דאמר בשרצים שיש להן עורות דמשמע דיש מהן דפטור: **רבי יהודה היא.** דלענין טומאה לא יליף מאלה הטמאים אלא הואיל דאית ליה גישתא שעורו עב ויש לו עור ממש אינו כבשר ושאינו עב הוי כבשר והלטאה משום דעורה עב משוי ליה כחולדה בהעור והרוטב הלכך לענין שבת נמי לאו עור הוא בשלש מהן אנקה וכח וחומט אבל לרבנן דהעור והרוטב שמנו הלטאה בהן שעורותיהן כבשרן אלמא דטעמייהו לאו משום עור ולאו עור אלא משום דרשה דקרא לענין טומאה הוא דפליגי משום קרא אבל לענין שבת מודו דולאי עור הן: **דברי ר' יוחנן בן נורי.** דקתני בההיא ברייתא דלעיל לענין שבת כיון דלא איפלגו רבנן עליה אלא לענין טומאה דברי ר' יוחנן בן נורי ומחלוקתו מיבעי ליה: **מנין לחבורה שאינה חוזרת.** ולמילף דההיא דחוזרת לאו חבורה היא כגון הנך דאין להן עור שנצרר בו הדם חבורתו חוזרת לקדמותה או מכה קטנה שלא נצרר הדם: **אילימא דקאי ריקמי ריקמי.** ונמר ממש אמר קרא שהוא מנומר בגוונים: **אלא לכושי כו'.** והאי נמר לשון תמורה היהפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו כלומר וימיר חבורת עורו לחזור לקדמותו שלא יתקשה העור במקום המכה: **גמל.** משום דגדול הוא נקט ליה: **מאילים.** אילים מאדמים שנשחטו למלאכת המשכן בשביל עורותיהן: **והא אמר מר.** בשמעתא קמייתא דמס' ע"ז: **ביצי כינים.** קס"ד כינים קטנים כשיוצאין מביציהן: **טפויין.** שירוץ. הטפויין וביצי כינים מתניתא היא ולא ידענא היכא תניא: **הצד פרעוש.** ממקום שאינו נילוד ועומד כגון מעל גבי קרקע או מבגדיו מבחוץ: **להוציא ממנה לחה.** מלאכה שאינה צריכה לגופה היא שהפתח היא המלאכה וזה אין צריך (ב) להיות כאן פתח מעכשיו: **הצד נחש.** נמי הצידה היא המלאכה וזה אינו צריך לצודה אלא שלא תשכנו ואם יודע שתעמוד ולא תזיקנו לא היה צד: **השולה דג.** שהיה נילוד ועומד מבעוד יום: **כסלע.** כרוחב סלע: **חייב.** משום נטילת נשמה דתו לא חיי: **עביד רירי.** שנוגעין בו וחוט הרירין נמשך מן האצבע: **דלדל.** עקר שהפילתו על ידי דלדול זה: **בר המדורי אסברא לי.** טעמא דהא מילתא: **כשותא.** הומלו"ן וגדל מתוך ההיזמי מריח הקרקע שההיזמי יונק ממנו: **מיחייב.** ואף על פי שאינו מחובר לקרקע כדאמרינן בעלמא (עירובין דף כח:) (ג) מאוירא רבי:

פיטרא

אמר אביי אין עור חלוק מבשר כו'. מסקנא דפירכא היא מאביי דודאי אליבא דאביי פליגי לענין שבת אבל לאביי דמפרש רבא ורב אלא לא פליגי מידי לענין שבת ותימה הוא כיון דלא קיימא שינויא דאביי היכי פריך מינה: **הצד** את הפרעוש כו' ר"י פוטר. משמע דפטור אבל אסור ואומר ר"י בשם הרב פורת דאפ"ה אם עוקץ האדם מותר ליקחו ולהשליכו מעליו דמשום צער שרי אבל אם הוא באותו ענין על האדם שאינו ירא שיעקצנו כגון על סרבלו מבחוץ אסור ליטלו אבל יכול להפילו מעליו:

יש ספרים דגרסי מ"ט מחייב רבי אליעזר לאו משום דפרה ורבה ושיבוש הוא דהא אפילו בכינה מחייב רבי אליעזר ופרעוש נקט לרבותא דרבי יהושע דאפילו פרעוש פוטר ושינויא נמי דמשני לא משמע דגרים ליה ור"ת נמי מחקו מספרו:

כיון שיבש בו כסלע. בנילוד ועומד במים מיירי מדלא מחייב ליה עד שיבש כסלע:

ואי

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שטז סעיף ח:

ה ב מיי' שם הל' ג סמג שם טור א"ח סימן שטז:

ו ג ד מיי' פי' שם הלכה כד ופי"א שם הל' ג סמג שם טוש"ע א"ח סי' שטו סעיף ט:

ז ה (מיי' פי' שם הל' כלו) סמג שם טוש"ע שם סעיף ח:

ח ו ז ח מיי' פי"א שם הלכה א:

ט ט י מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה ג טוש"ע א"ח סי' שלו סעיף ה:

מוסף רש"י

הלטאה כחולדה. עורה חלוק מבשרה (חולין קכב.). **כהורג גמל.** כלומר דגדול (לעיל יב.). **בכינה דאינה פרה ורבה.** אלא מבשר אדם היא שורצת (לעיל יב.). **יושב הקב"ה וזן.** קולט להם מכינן תודמן להם פרנסתם, מקרני ראמים, חיה גדולה, (ע"ז ג.). **דמיקרי ביצי כנים.** ותקן כן והוא אינג"א בלשון ארמית ובלע"ז לינדיי"ש (שם). **מלאכה שאין צריכה לגופה.** כל מלאכה שאינה צריכה אלא לסלקה מעליו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דכלומר לא באה לו ולא היה צריך לה הלכך לאו מלאכת מחשבת היא לר"ש (לעיל צג:). **המפיס מורסא.** ראה לעיל קו. **שיבש בו כסלע.** אע"פ שהוא מפרכס לאחר כן ובעוד שהוא מפרכס הפליטו במים, חייב. **משום נטילת נשמה,** שהיא אב מלאכה, דתנן (לעיל עג.) השוחטו (תענית כד:). **ובין סנפיריו.** דודאי לא חי, וכאין מחובר לידה עסקינן, כגון שלדו מתוך הסל והניחו במים לחיות כדרך שעושין הדייגין (שם).

רב נסים גאון

מלאכה שאינה צריכה לגופה, דפליגי בה ר' יהודה ור' שמעון כבר כתבנוה בפרק יציאות השבת. אמר רב ששת האי מאן דעקר כשותא מהגה והיזמנה חייב משום עוקר דבר מגידוליו. משתכח בפרק בכל מערבין (עירובין דף כח) ר' זירא כי הוה חליש מגירסיה הוה אזיל ויתיב אפיתחה דבי ר' יהודה בר אמי, אמר כי חלפי רבנן איקום מיקמייהו ואקביל אגרא. נפק אתא ינוקא אמר ליה מאי אגמרך רבך בכשות. אמר ליה כשות בורא פרי האדמה, כשות נמי מארעא קא רביא והא קא חזינן דקטלינן ליה להיזמא ומיתא כשותא (דבעי למירע כשותא). ובפרק ר"א אומר תולין את המשמרת (דף קלט) אמרו מכריז רב מטא זמן כשותא דבעי למיזרע כשותא בכרמא ניזרע. מאן דתליש פיטורא. הן פטריות שהזכירו במסכת ברכות (דף מ) על כמהין ופטריות אומר שהכל נהיה בדברו, והקשינו וכמהין ופטריות לאו מגידולי קרקע נינהו ורמינהי כו'. ופריק אביי מרבי מארעא קא רבי מינק מאוירא קא יניק.

מסורת הש"ס

א) חולין מו., ב) שם קכב., ג) לעיל יב., ד) ע"ז ג:, ה) לעיל קו: ושי"נ, ו) לעיל קה: ושי"נ, ז) לעיל ע"א מתוספות ו: [עדיות פ"ב מ"ה], ח) [עדיות שם] לעיל ע"א, ט) תענית כד:, י) [לפרש"י ותוס' בנילוד ועומד וכו' דמיקא הלת היס והרמב"ם ויש פי"א מהל' שבת גרס הספל], כ) [עי' תוס' ע"ז ס. ד"ה ספרן], ל) [נמשך עם האצבע כצ"ל].

תורה אור השלם

ו היהפך כושי עורו ונמר חברברתיו גם אתם תוכלו להיטיב למדי הרע:

ירמיהו יג כג

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא מטמאין אלא אמר רב אדא בר מתנה: (ב) רש"י ד"ה להוציא ממנה וכו' צריך לו לפתוח: (ג) ד"ה מחייב וכו' כדאמרי' בעלמא עירובין דף כח ע"ב. נ"ב ע"פ המסקנא היא דמארעא קא רבי והעיקר גם הוא לפי הפשט על פי המסקנא דהתם עיין ערך כשות:

גליון הש"ס

גמ' והרי פרעוש. עי' בר"ן פ"ק דפסחים ה ע"ב: שם אמר שמואל הושיט ידו למעי בהמה. עי' בכורות כה ע"ב תוס' ד"ה דהכי ליה: רש"י ד"ה הטפויין כו' ולא ידענא. עי' כריתות כה ע"ב ד"ה מאן שמעת ליה וש"נ:

לעזי רש"י

הומלו"ן. כשות (צמח, שממנו מכינים את הבירה).

רבינו חננאל

למה שמנו חכמים. ואתמהינן אדרבה למה שמנו חכמים אין להן עור כי עורותיהן כבשרן היא. ופריק ר' אלעא הכי קתני וחכ"א אין עור מטמא כבשר אלא מה שמנו חכמים ואמרו אלו שעורותיהן כבשרן. ודייקינן מדקתני חכמים דהני ששנויין במשנה ואלו שעורותיהן כבשרן הוא דעורן טמא כבשרן והנשארין לא. מכלל דר' יוחנן בן נורי דפליג עליהן סבר דאפילו הנשארין מטמאו, והא ח' שרצים יש להן עורות קתני. דאלמא כולן לא מטמא עורן. ונדחת. ותריץ רב אדא הכי. וחכ"א לענין טומאה אין עור למה שמנו חכמים, כלומר אין להן עור אלא כבשר הוא חשוב. ור' יוחנן בן נורי פליג ואמר יש להן עורות. ואקשינן וכי לענין טומאה פליגי לענין שבת לא פליגי, והתניא הצד אחד משמונה שרצים והחובל בהן חייב בשרצים שיש להן עורות, ואי זו היא חבורה כל שאינה חוזרת, נצרר הדם אע"פ שלא יצא, ר' יוחנן בן נורי אומר ח' שרצים יש להן עורות. מדקתני בהא מתניתא בשרצים שיש להן עורות, אלמא דרבנן הוא דאית להו חלוקה במקצת שמונה שרצים למקצתן אבל ר' יוחנן בן נורי אכולה מחייב, (ומחייב) [ומתניתין] דהכא בשבת כותיה וקשיא לרב. ופריק רב אשי אליבא דרב ואמר ת"ק דמפליג בין מקצת שרצים למקצתן לאו חכמים נינהו אלא ר' יהודה [היא] דאזיל בתר גישתא, דתנן רבי יהודה אומר הלטאה כחולדה, אבל רבנן דפליגי התם על ר' יוחנן בן נורי לענין טומאה פליגי, אבל לענין שבת מודו ליה. [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones